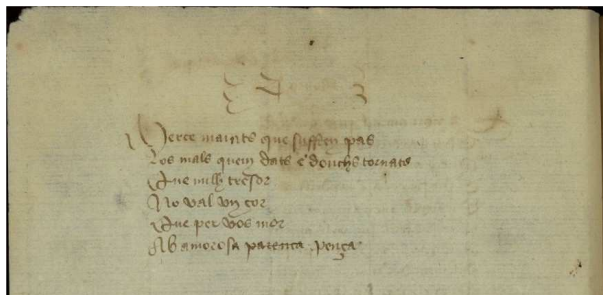

Breu panoràmica de la poesia catalana

“Ez yeu am tal qu’es bo e belh” – *Reyna de Mallorca*

Llevat d'un llarg i difícil període d'escassa producció literària que va des del final del segle XVI fins a finals del XIX, les Lletres Catalanes han seguit un curs a grans trets paral·lel al de les literatures de la resta de països de l'Europa occidental: tractats històrics primerencs i poesia lírica medieval que evolucionen cap a l'esplendor de la prosa i la poesia del segle XV. Després d'un període conegut com “La decadència”, que en l'actualitat els especialistes estan considerant de reclassificar en reconeixement d'una tradició de poesia popular continuada, de nou una Renaixença arrelà en el darrer terç del segle dinou, primer en poesia i després en prosa. Posteriorment, superat el brutal trencament provocat pel franquisme, que va des de 1939 fins a 1975, la literatura catalana ha mantingut el seu vigor fins als nostres dies.

Els inicis més primerencs cal cercar-los, doncs, en l'obra dels trobadors, els quals escrivien en occità provençal, molt proper al català. Les seves composicions poètiques assoliren el seu màxim esplendor en els segles XII i XIII, un bon exemple de les quals és la *Reyna de Mallorca*. Al seu costat, sorgí la figura de Ramon Llull, el “Doctor Il·luminat” mallorquí, un dels gegants de la literatura medieval europea, que escrigué poesia a banda de tractats filosòfics, confessions místiques i novel·les en diferents llengües. El Renaixement italià arribà de manera molt primerenca a Catalunya i especialment a València, territori del qual sorgí la poesia sublim d'Ausiàs March, el primer autor que escrigué plenament en català, lliure ja dels provençalismes estilístics. Aquest gran poeta de l'amor i la mort tingué una enorme importància per als poetes del Renaixement espanyol com Garcilaso de la Vega, Gutierre de Cetina, i d'altres. Fins i tot durant el llarg període d'escassa producció literària en català, Pere Serafí construí un sòlid corpus poètic a les primeries del segle setze.

En l'època moderna, el període d'esplendor de la literatura catalana s'inicià durant el romanticisme amb el poema d'exaltació patriòtica “La pàtria” de Bonaventura

Carles Aribau, en el qual el seu autor lloa la terra i la llengua, i encoratja els escriptors del seu país a emprar el català en comptes del castellà en les seves composicions. D'entre els que el segueixen, els dos autors més destacats foren Jacint Verdaguer, clergue que acabà caient en desgràcia i perdé el suport de la jerarquia eclesiàstica, i Joan Maragall, un crític clarivident del moviment modernista. A Mallorca, Joan Alcover i Maria-Antònia Salvà componien els seus versos seguint un estil semblant. Caterina Albert, una figura cabdal de la prosa, també escrigué poesia de jove des de la seva Costa Brava natal.

Els inicis del segle XX seran testimonis encara d'una major activitat literària gràcies a la ploma d'una infinitat de poetes, influïts per les pèrdues colonials de 1898 i els seus efectes en l'economia catalana, les vagues i la progressiva alienació respecte del govern central. Josep Carner esdevé una figura cabdal del Noucentisme, la branca que posa major èmfasi estilístic, on es se percep un anhel per trencar amb les tradicions existents, en particular el ruralisme de les obres dels seus predecessors. L'enfortiment de la llengua i de la literatura prossegueixen fins a la guerra civil (1936-1939) i la postguerra (1940-1975), període en el qual la cultura catalana en tots els àmbits és severament reprimida durant una llarga dictadura. Mercè Rodoreda, que hagué d'escriure la major part de la seva obra en el seu exili de Ginebra, comentà precisament que escriure lluny dels parlants de la pròpia llengua és com cultivar flors al pol nord. Malgrat que se la conegui més per la seva obra en narrativa, també escrigué poesia. Amb tot, a desgrat de les dificultats de publicar en aquelles circumstàncies, els escriptors continuen escrivint, raó per la qual, arran de la mort de Franco l'any 1975, s'iniciarà un nou ressorgiment. Amb el retorn dels intel·lectuals de l'exili, els quals constitueixen una comunitat cultural molt potent, la literatura en totes les seves formes es nodreix de múltiples tendències, bo i mantenint un compromís d'escriure en català compartit pels autors de totes les edats. Aquells que han nascut cap a finals del segle XX continuen escrivint-hi no solament les seves pròpies composicions sinó també estudis sobre escriptors de les generacions precedents, l'obra dels quals havia estat menystinguda o prohibida en la seva època.

Pr. Kathleen McNerney

Trad. Sílvia Aymerich-Lemos